

UN LLIBRE ORIGINAL DE FINA IRONIA

LA CASA A MIDA DE JAN BACA I PERICOT

La col·lecció literària “Edicions la Campana”, de Barcelona, ha publicat el llibre *La casa a mida*, original de Jan Baca i Pericot, que ha obtingut el premi Pere Quart d’humor i sàtira 1994, patrocinat per l’Ajuntament de Sabadell. L’autor, fill dels preats amics Joan Baca i Reixach i Maria Pericot i Garcia, va néixer a Terrassa i va estudiar la carrera d’arquitecte seguint el mateix camí patern. El temps passa volant, i aquell noi nascut l’any 1934 és avui un home en la seva plenitud física, amb tres fills i una cultura remarcable no sols per la seva destacada professió sinó, a la vegada, per la categoria d’expert dibuixant i excepcional cultivador de l’art cinematogràfic. Recordem la sessió pública realitzada a Torroella, ja fa temps, que va servir per donar a conèixer obres seves sobre temes diversos. Magnífic el seu “Homenot” dedicat al gran escriptor Josep Pla, llavors en vida, i, en especial, potser per la natural inclinació pel dibuix de caràcter humorístic, un film de dibuixos animats ple de gràcia i de perfecció tècnica ben aconseguida.

També perdura amb complaença el record de la seva col·laboració en una de les primeres exposicions d’Art local –que ha assolit la fita importantíssima del cinquantè aniversari– amb la presentació d’uns dibuixos d’una destacada perfecció artística sobre temes realitzats al natural sobre Finlàndia, país nòrdic que va visitar per conèixer directament les famoses creacions arquitectòniques capdavanteres de l’art modern.

He llegit amb gran interès el llibre *La casa a mida* original de l’amic Jan Baca i Pericot, realitzat amb una prosa suggestiva i de fina ironia que descriu el tema, tan personal i autèntic, de les incidències de la seva professió com a arquitecte en les relacions amb els clients, en aquest, cas, tres matrimonis d’edat i estament social divers. L’estructura de l’obra, sobretot pels diàlegs, ens fa creure en una inclinació escènica teatral, o potser, per l’estil d’un guió cinematogràfic. La relació dels personatges, descrits prèviament per l’autor a l’inici de l’obra, de manera concreta, facilita el coneixement dels caràcters de cadascun. En fem una relació textual.

ELS PERSONATGES

L'arquitecte:

- Contradictori. Turmentat a nivell personal i arquitectònic.
- Després de vint-i-cinc anys d'exercici professional, encara creu que l'arquitectura és un art.
- Continua esperant fer un dia la casa ideal per al client ideal.

La musa:

- Musa de segona mà, d'uns quants centenars d'anys d'edat, heretada possiblement d'antics grans arquitectes de la història.
- Està de tornada de tot, però manté alta la flama de l'arquitectura. No es ven fàcilment.
- Acostumada a descobrir talents, no renuncia a convertir l'arquitecte que li ha tocat en un gran professional.
- Té problemes de pes.

L'aparellador:

- Toca de peus a terra i sort n'hi ha.
- Ha de ballar amb la lletja (els números), però ho porta amb elegància.
- Com que està al mig, tothom li plora a l'espatlla.
- A vegades vol fer d'arquitecte.

El contractista d'obres:

- Si sap construir, tot va sobre rodes.
- Voldria quedar bé sense perdre un duro. Però no ho aconsegueix.
- Quan cal, sap temperar l'arquitecte.
- Llàstima que sovint confon l'arquitectura amb la construcció.

Els paletes:

- D'entrada, es malfien dels tècnics, convençuts que tot ho fan per complicar-se la vida.
- Però si veuen l'arquitecte amb les mans obertes, es donen de cor i l'obra és una festa.
- Alguns han pujat massa de pressa de manobres.

Els clients clàssics de sempre:

El Sr. Antoni:

- Cinquanta anys. Amb esperit de botiguer.
- Existeix.
- Treballa des dels catorze anys sense parar en el petit taller de confecció.
- Segueix sàviament el corrent a la seva dona.

La Sra. Mercè:

- Llegeix l' "Hola" i no s'amaga.
- Té un pequinès que estripa les vores dels pantalons a la gent.
- Cuina bé i molt. Per això estan tots llunts. És una obsessa de la neteja.
- Sap prou el que vol i li dona deu voltes al seu marit.

Els nens enamorats:**L'Enric:**

- Vint-i-cinc anys. Advocat.
- Intel·lectual sense saber-ho.
- Treballa, estalvia, fa niu... Llegeix.
- Està enamorat de la seva dona i del fill que espera.
- Treballa, estalvia... Llegeix.
- És simpàtic, respectuós, formal.
- Toca el piano i és melòman aferrissat.
- Sòmiador i romàntic, no toca gaire de peus a terra.
- Treballa... Llegeix.

La Marta:

- Està embarassada.
- Un dia serà dissenyadora de moda famosa. Ella sí que toca de peus a terra per tots dos.
- Li dona deu voltes al seu marit.

Els executius:**En Manel:**

- Quaranta anys. "luppi" agressiu.
- Cervell matemàtic.
- Sap que no és un intel·lectual i voldria ser-ho.
- Té un iot i juga a golf.
- Vol tocar totes les tecles. I les toca.
- Viatja i "restauraneja".

La Vicky:

- Llegeix l' "Hola" i se n'amaga.
- "Tu vine aquí, s'ha de pagar el gas".
- Aprenent d'intel·lectual, Llegeix, Llegeix...
- Ha arribat a aquella edat en què és té la sensació que s'està perdent alguna cosa que de bo té la vida.
- Ni cuina ni "res de nostrosenyor".

L'argument de l'obra gira a l'entorn d'aquests personatges que, moguts pel mateix desig, s'adrecen al jove arquitecte per encamanar-li *La casa a mida*, que imaginem que ha de reunir la màxima perfecció. Fins a un cert punt, és lògic que tinguin aquest anhel convergent. Ens trobem en un moment dominat per les innovacions més sorprenents, de gran impuls tecnològic i l'arquitectura en participa de manera excepcional. L'habitatge amb tots els mitjans de construcció d'avui, s'ha convertit en el somni de possessió superlatiu. Jan Baca defineix encertadament:

“L'arquitectura és l'art que més involucra l'home. L'arquitectura està sempre amb nosaltres. Hi treballem a dins, hi vivim, i ens passem tota la vida, si no anem a viure en una illa deserta, travessant espais arquitectònics. És important, doncs, el tema de la seva formalització. Però quan l'home del carrer sent paraules com dissenyar o formalitzar, ja arrencaria a córrer. Té por del disseny. S'estimaria més, segons criteri propi, una casa més eficaç i menys dissenyada. I accepta el disseny només com un inevitable fruit de la vida moderna. I accepta el disseny només com un inevitable fruit de la vida moderna, com ara la declaració de renda o els gots de plàstic. I tot això, els dissenyadors, ens ho hem guanyat a pols”.

Els arquitectes són la base indispensable de la construcció, perquè coneixen els grans valors de la seva professió basats en la deguda conjunció de l'espai i la llum. També tenen, per sobre del profà, amb les excepcions que hom consideri, el domini de la mesura justa i les condicions de la bellesa estètica. El gust, aquesta qualitat tan valuosa i, tantes vegades, per dissort, inassequible, és també qualitat pròpia del professional que pot discernir allò que és bell d'allò que és lleig en una obra d'art. L'arquitecte, a vegades, ben a contracor, haurà d'acceptar el client, si no té la força de convèncer-lo, i les seves veleïtats arbitràries i absurdes sobre l'obra que està realitzant. I acabarà la casa.

“I en qualsevol cas, per més que ell cregui que ha triomfat tot solet, quan l'arquitecte torni un dia a entrar a la casa ja viscuda, haurà d'admetre que l'atmosfera definitiva assolida és una barreja. Una barreja del seu estimat projecte i d'aquella relació afectuosa transigent amb els gustos personals, el discutible nivell cultural, els prejudicis i el compte bancari del qui hi viu.

*– De fet, podria haver quedat molt pitjor, si t'ho mires bé-
el consolarà la musa.”*

Fins aquí la nostra visió fragmentària de l'obra *La casa a mida*; hem realitzat, només una concisa reproducció de l'original del llibre que el lector trobarà a continuació.

JAN BACA

LA CASA A MIDA

Premi Pere Quart
d'humor i sàtira 1994

Patrocinat per
Ajuntament de Sabadell

EDICIONS
La campana

PRÒLEG: PENSAMENTS PEL CAMÍ DE TORNADA

EL FONS DE LA GAVETA

He viscut més de trenta anys d'exercici professional. M'he fet gran. No estic molt segur, però, que m'hagi fet també savi, com diu la dita. No sé si he après prou de la vida i l'arquitectura com perquè les coses que faig ara siguin millors, més madures, i més útils; ni si m'he desempallegat totalment de les ingenuïtats, dels tics i prejudicis de joventut. Qui sap si n'he agafat de nous i de pitjors...!

El que sí és cert és que, en el fons de la gaveta, hi trobes la humilitat, la satisfacció de la feina senzilla ben feta i no pas del disseny brillant. Del cada dia útil, de la solució constructiva eficaç i bonica.

LA TEMPTACIÓ

I amb aquestes, t'arriba l'edat de la temptació. Una temptació irresistible d'explicar allò que has après de la vida. I et preguntes si realment pot interessar a algú. I decideixes provar-ho.

El resultat no és un tractat d'arquitectura. Però sí que està fet pensant en els arquitectes. Per recordar junts la cançó de l'aventura arquitectònica, dins la qual tots estem embarcats. I, de passada, ajudar afectuosament a dessacralitzar una mica la nostra professió.

L'ESSÈNCIA

Així és com han sorgit aquestes notes sobre l'arquitectura domèstica, sobre el meu tema preferit: la casa a mida. L'essència de l'Arquitectura?

AJUDANT-NOS ELS UNS ALS ALTRES A VIURE

La casa a mida té un punt dramàtic.

A vegades he envejat els encàrrecs d'habitatges impersonals, per vendre, dels que no arribaria mai a conèixer els habitants. Així no

sabria si s'han equivocat o m'he equivocat. No sabia res del seu patir. No sabia si s'ha arruïnat la seva vida per una falsa maniobra econòmica o sentimental, en comprar una casa més enllà de les seves possibilitats físiques i espirituals, engegats per la il·lusió.

Després m'ho penso millor i l'enveja desapareix. És tendre i emocionant trobar-te enmig dels sofriments i les alegries d'unes persones que se t'han confiat. Poder-los ser confident, conseller, a estones director espiritual, en una situació determinada de la seva vida, i ajudar-los, per què no?, a ser més feliços.

Sempre, és clar, sense perdre de vista allò que pot ser i allò que no pot ser, que pot o no pot resoldre, una casa nova a mida en la vida d'aquestes persones.

L'EVOLUCIÓ DEL PECAT

Quan comences a exercir la professió tens al davant gent més gran que tu, et tracten paternalment i procuren, amb elegància a vegades, a vegades brutalment, allunyar-te del pecat de la «forma per la forma». Pecat de joventut.

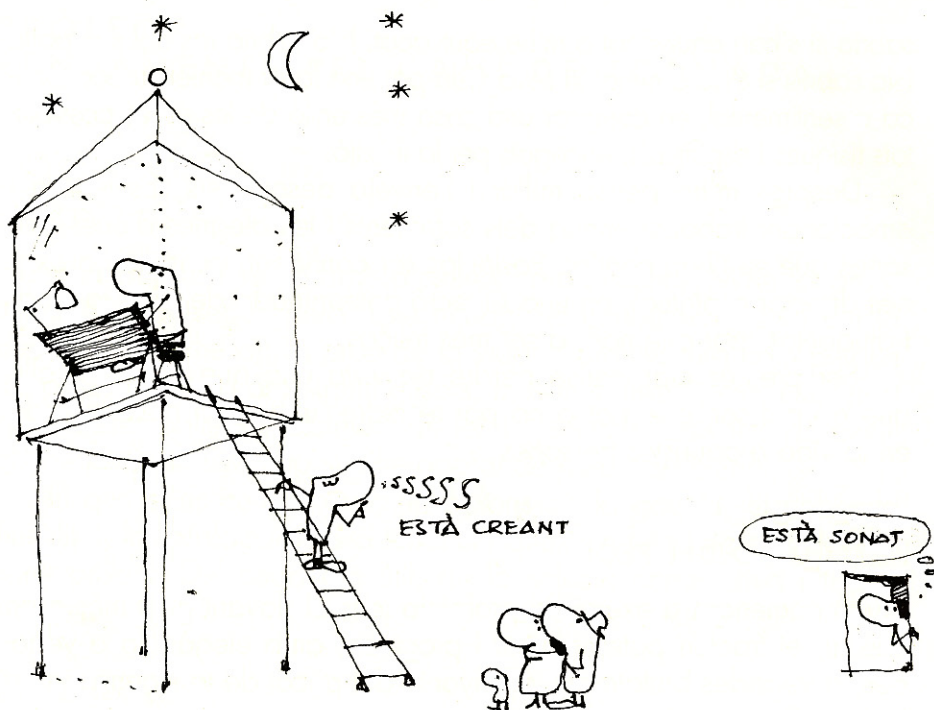
Després, sense que gairebé tinguis temps d'adonar-te'n, passen els anys i cada vegada et veus més gran i tens gent més jove com a interlocutors.

Un dia descobreixes que aquella parella que ha vingut a encarregar-te una casa pràcticament podrien ser els teus fills. Aleshores et tornes paternal i tot seguit, si no vigiles, paternalista. I procures amb picardia allunyar-los del pecat de la funció per la funció!

DE DÉUS A HOMES

Alguns estudiants surten avui encara de l'escola amb l'obsessió de revelar urgentment la pròpia genialitat, tot i saber, encara que no ho reconeixin, que no tenen un gran talent. I agafen el llapis no amb amor sinó amb desesperació.

No han descobert encara que, al marge d'estils i modes, la bona arquitectura és conseqüent amb la humilitat de l'aprenent. Que hi ha hagut molts bons professionals abans que ells i que en vindran molts després d'ells.

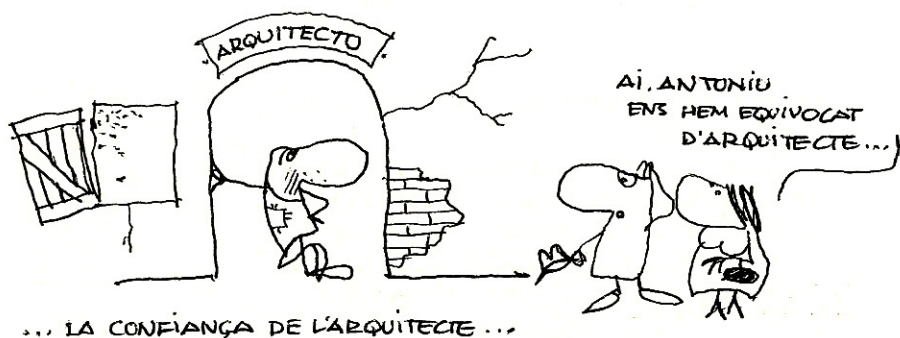
LA TORRE DE CRISTALL

Per què sovint és tan llarg el camí que hem de fer per passar de déus a homes? Si es pogués recórrer més de pressa, no es farien tants disbarats ni tants actes de supèrbia.

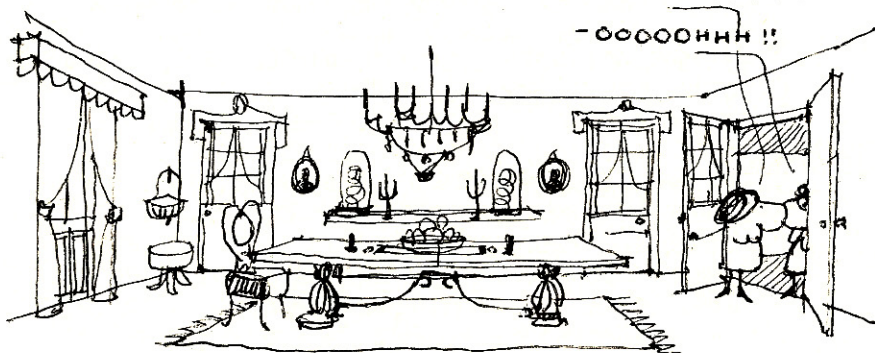
Si l'arquitectura no és humil (humil, que no inculta), quina mena d'homes l'habitaran? Quina mena d'homes l'hauran de sofrir?

EL DOLENT DE LA PEL·LÍCULA

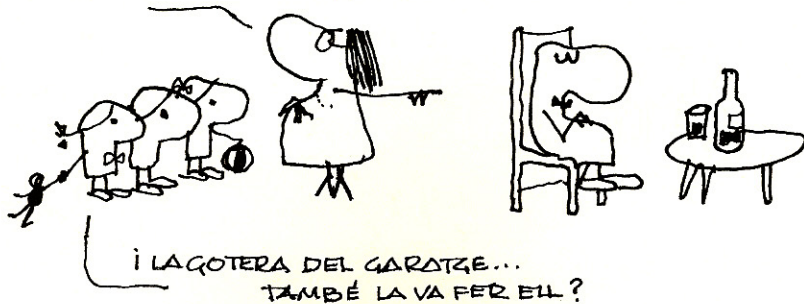
Finalment diré que, per instint, tinc tendència, quan hi ha un problema prop meu, a carregar-me amb tota la responsabilitat. Perdoneu-me ara, arquitectes, si vaig a fer-ho una vegada més, al llarg d'aquestes pàgines, i ho faré, potser pretensiosament, en nom de tots nosaltres.

-VEU, I AIXÒ ÉS EL MENJADOR. ÉS SENZILLET PERÒ...

VEIEU, AQUEST SENYOR ÉS ARQUITECTE...
I ENS VA FER AQUESTA CASA TAN MACA...

L'arquitecte és un home. I està sol. Com tots els homes.

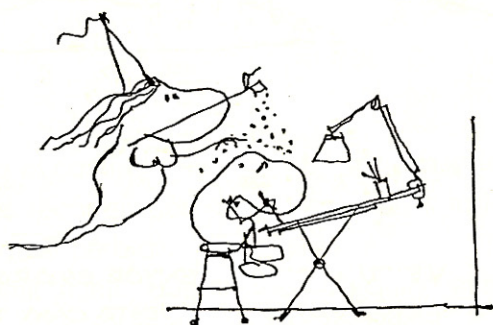
Un bon dia se li acosta un altre home i li demana una casa a mida. Amb la seva soledat, l'arquitecte s'acosta i penetra dins la soledat del client. Les dues soledats es troben. Potser s'enriqueixen mútuament.

I si tot va bé, s'estableix entre arquitecte i client una mena de relació plena de dedicació i d'exigències. I també de renúncies. Aquestes últimes gairebé sempre per part de l'arquitecte.

Música de corda, romàntica, apassionada, creixent. Mil violins.

De sobte, el silenci. La casa és acabada. Cadascú seguirà el seu camí i potser no es retrobaran mai més. I el client quedarà sol dins la casa que s'ha fet, dins la gàbia d'or per protegir-se. Contra qui? Contra què?

I l'arquitecte, sol, s'asseurà de nou amb el llapis i el paper blanc al davant. I esperarà la propera història d'amor.

Jan Baca Pericot. Terrassa, 1934. Arquitecte. Dibuixant. Ha fet dos films sobre urbanisme per a la Generalitat de Catalunya. La Unió Internacional de cinema no professional li ha atorgat 13 medalles d'or. Ha rodat 54 curts-metratges en col·laboració amb Toni Garriga. Li agrada fer submarinisme, cuinar i ballar claqué.

«Vull una casa, per poder telefonar-hi i dir a la dona que no hi aniré a sopar»...

Quan Jan Baca incorpora al seu llibre aquesta frase de Groucho Marx ja ens fa entendre que la capacitat d'observació irònica és un ingredient fonamental de *La casa a mida*. El que passa és que l'autor, que és arquitecte, es mira els seus personatges no tan sols amb humor sinó amb una tendresa que no pot evitar.

La casa a mida, llibre que ha guanyat el Premi Pere Quart d'humor i sàtira 1994, presenta divertidament les diverses motivacions que porten els ciutadans a voler tenir una casa pròpia i les seves reaccions al llarg de tot el procés. Des que intenten explicar com volen la casa fins que assisteixen a les successives fases de la construcció. La il·lusió de la llar de foc, les discussions sobre les rajoles, les banyeres que surten a les revistes, els dubtes sobre els espais de la intimitat i de la convivència... però també les relacions amb el constructor, els paletes, el jardiner, el decorador... Tot és descrit amb agudesia per Jan Baca, que converteix *La casa a mida* en una mena de comèdia en la qual es representen, a través de l'humor, una colla de tics, obsessions i somnis de la societat actual.

El llibre és il·lustrat amb divertits i excel·lents dibuixos de l'autor.

ISBN 84-88791-12-7

9 788488 791122

Recomanem vivament la lectura íntegra d'aquesta obra literària, tan plena d'humanitat, de gràcia i sentit irònic, de fina suggestió.

Des de les pàgines del nostre tradicional *Llibre de la Festa Major*, ens complau dedicar a l'amic Jan Baca la nostra més fervent enhorabona per l'èxit obtingut amb la seva novel·la *La casa a mida* distingida amb el premi Pere Quart d'humor i sàtira 1994, patrocinat per l'Ajuntament de Sabadell.

Pere Castells